

Slepi konj.

(Po Ruskem spisal A. K.)

Davno, kadar še nij bilo na svetu niti nas niti naših dedov, stal je na morskem bregu bogat slovansk grad (mesto), trgovska Vineta. V tem gradu je živel bogat kupec, Vsedom po imeni. Z dragim blagom obloženi korablji (barke) so mu pluli po daljnih morjih. Vsedom je bil zelo bogat in živel je razkošno. Morebiti je ime Vsedom ali Vsedomá dobil zato, ker je imel vse domá, kar je lepega in druzega na svetu. Gospodar, gospodinja in otroci so jedli samo iz zlatih in srebrnih posód a hodili v sobóljih in svilenih odeváljih.

V konjúšnici je redil mnogo dobrih kónj; a niti Vsedomova konjúšnica niti vsa Vineta nij imela bistrejšega in krasnejšega konja nad Ujemivetrom, tako ga je zaradi hitrih nog imenoval Vsedom. Nihče nij smel vvesti na Ujemivetra, razven gospodarja Vsedomá, kateri nikdar nij jahal nobednega druzega konja.

Primerilo se je kupcu, ko je sam jezdil po trgovini ter se vračal v Vineto, da pride skozi velik in temen gozd. Zanoči se. Les je mrakovit in gost. Veter giblje vrhove črnih smrék. Konj, utrujen od daljnega poti, opeša na mali korak; a kupec ga ne priganja, ker mu je zelo omílel. Kar skoči izza grmov, kakor iz tál, šest plečátih mož, srpih v lice, v kučmah, s kopji, sekirami in noži v rokah. Trije na kónjih, trije peš. Dva razbojnika za uzdo zgrabita kupčevega konja. Nikdar bi uže ne bil Vsedom videl svoje Vinete, da je bil pod njim drug konj, a ne Ujemivetra, kateri prhne, začutivši na vzdí tuje roke. Širokimi prsimi pobije na tla izmed lúpežev dva, ki sta ga držala za uzdo, zmane z nogami tretjega, stekšega naprej in mahajočega s kopjem, da bi zgradil pot. Konj uide, kakor burja. Razbojníci se spusté za njim. I oni imajo dobre konje, ali polži so proti Vsedomovemu. Ujemivetra, koli upéhan, kadar začuje, da mu ženó za petami, prášči v tek, kakor strela s tozega loka, ter zdajci so daleč za njim razjarjeni sovražníci. Za pol ure Vsedom dojízdi gradú Vinete na dobrem konji, ki péne méče preko glave. Potréplje Ujemivetra po strmém vrátu in mu priseže, zgódi se kakor koli, da ga nikdar ne prodá niti nikomur ne poklóni a ni z dómu spodí, kadar se postara, nego vsak dan do same smrti da mu hoče dajati po tri mere ovsa najboljše zobí. Zdaj Vsedom pohítí k ženi in otrokom, ostavivši konja; a leni hlapec ne izprevede mokrega Ujemivetra, kakor je potrebno, a ni oddehniti se mu ne dá, ter napóji vročega. S tega je Ujemivetra zaboléhal, jel slabeti in otrpnile so mu noge ter naposled je oslépel. Kupcu je bilo vrlo žal, in pol leta se je res držal prisege. Oslepéli konj je stal, kakor poprej, v konjúšnici, ter pokladalo se mu je na dan po tri mere zobí. Vsedom si je kupil druzega jahánca. A za pol leta se mu je zazdélo raztrošno, slepemu konju. ne rabečemu, dajati po tri mere zobí. Ukaže zatorej, da se mu utrga po jedna mera. Zopet mine pol leta; slepi konj je mlad, dolgo bi ga bilo še krmiti, in zategadelj mu vzemó k temu še jedno mero. Na konci se tudi ta mera kupcu zdi preveč. Zapové Ujemivetra sneti iz uzde in ga pognati, da ne bi stal zastónj pri jaslih. Hlapci ga z dvora izpréme s palico.

Bédni, slepi Ujemi-veter, ne vedoč, kaj je in kako je, ter kam bi se dël, obstoji za dvorom, povésivši glavo ter žalostno strigóč z ušesi. Zmračí se in sneg naletuje, a spati na kámenju bi pretrdo in premrzlo bilo ubozemu siromaku. Nekaj hipov postoji na mestu, a lakota ga prinudi poiskati si hrane. Dvignivši glavo povoha v zrak, da li dobode grst slame iz kake raztrgane strehe. Tako tava slepi konj, zadevájé se vedno. zdaj híži ob vogel, zdaj ob plot.

A v Vineti, kakor po vseh starih slovanskih gradéh, nij bilo kneza; grajáni (meščani) so si vladali sami, zbiraje se na trgu, kadar je bilo treba. Tako zbiralíšče, ki je narod upravljalo ter mu sodilo, imenovali so véčé ali sném. Sredi Vinete na trgu, kamor se je shajal sném, visel je mej štirimi kolmí zvonec. Kadar je zazvonil, zbralo se je véčé; a udariti ob zvon je mogel vsak, komur je bila kaka nejevolja, da bi poprosil od naroda sodbe in obrambe. Drugače nij bilo zvoniti.

Hodéč po trgu slepi konj slučajno doíde kolov, na katerih je visel zvon, ter misli, da li ne bi kako iz strehe izruval pest slame, in zobmí primíši za vrv, privezano k zvonceu, začne krepko potézati. Zvon zapoje, a narod, da-si za jutra zeló rano, od vseh straníj prispéje na trg, da bi videli, kdo uže zdaj klíče sodbo in obrambo. Vsi Vinécáni so znali Ujemi-vetra in vedeli, da je otél život svojemu gospodarju kupcu, ter kako je bil kupec prisegel. Nijso se mogli načuditi sredi trga ugledávši konja slepega, lačnega, premrlega od mraza in ometénega snegom. Kadar je narod slišal, da je bogati Vsedom spodil konja, ki mu je ohranil život, pristali so vsi na to, da je Ujemi-veter res imel pravico zvoniti. Poklicali so nehvaležnega kupca, in če tudi se je hotel izpričevati, ukazali mu, naj drží konja, kakor poprej ter ga krmi do smrti. Posebe so pridali moža, ki je pazil, ali se zvršuje sodba, a sodbo samo so rekli vsekati v kamen, postavljen sredi zbornega trga, na spomin tega dogodka.

Kako je prvi gostilničar v nebesa prišel in drugi za njim.

(Národna kratkočasnica).

Pravijo, da ima vsak človek do nebes nekako pravico, katero nam je naš Odrešenik in Izveličar pridobil, ako le ne živí prehudobno na tem svetu. Tako si je mislil tudi óni krčmar, ki je iz mej krčmarjev prvi trkal na nebeška vrata. Kako se mu je reklo sem užé davn-j pozabil, kajti od ónega časa je užé preteklo mnogo, mnogo let. — Prvi gostilničar toraj, ko je umrl, pride pred nebeška vrata, potrka, in sv. Peter pride k vratim, a predno odpré povpraša: „Kdo je?“ „Jaz sem, gostilničar iz Srednje vasi.“ Sv. Peter gré gledat v zapisnik zemeljskih prebivalecev, prebira in prebira, ter gré naposled zopet k vratim, in pravi: „Ti bi sam za svojo osobo užé še mogel v nebesa iti, a zaradi drugih — ? Ti imaš namreč mnogo tujih grehov. Koliko se jih je pri tebi upijnilo, ki so potem naredili velike nerednosti in so še celó greh delali; ti tedaj ne moreš v nebesa.“ — „V pekel tudi ne grem!“ reče gostilničar, ter premišljuje sim ter tja, naposled si nekaj izmisli. „To bi ne bilo slabo, prostor je zeló pripraven!“ reče sam v sebi. Kakor si misli, tako tudi stori. Pred nebeškimi vrati napravi gostilnico. Naročí si najboljše pijače: ljutomerčana, bizelčana, sremičarja in tudi nekaj ipavčana; sploh najboljša